

Šaur, Vladimír

Jazyková situace v pirinské Makedonii a její dosah pro národnostní politiku Bulharska

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná.
1970, vol. 19, iss. A18, pp. [49]-55

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/101428>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

VLADIMÍR ŠAUR

JAZYKOVÁ SITUACE V PIRINSKÉ MAKEDONII A JEJÍ DOSAH PRO NÁRODNOSTNÍ POLITIKU BULHARSKA

V poslední době znovu roste počet publikací o Makedonii. Specifickou součástí tohoto složitého problému národnostní politiky jsou záležitosti té části Makedonie, která po r. 1913 připadla Bulharsku. Cílem našeho článku je podat rozbor dnešní jazykové situace, s níž se autor seznámil přímo na místě v letech 1961—62 a 1965—66, a vysvětlit zejména lingvistické veřejnosti některé problematičtější, méně známé aspekty.

Je našim přesvědčením, že tyto otázky nejsou nějakou ryze regionální záležitostí. Podle našeho názoru je jejich vysvětlení důležité pro dobré porozumění celému makedonskému problému.

1. Těžiště naší úvahy vidíme v rozboru současného stavu z hlediska jazykového. Proto ponecháme stranou historii makedonské otázky, zejména vývoje problému Pirinské Makedonie. Připomeneme si jen, že v r. 1913 byla země proti vůli jejího obyvatelstva rozparcelována na tři části, když jazykově jsou všechny její dialekty blíže spisovné bulharštině než spisovné srbocharvatštině. V Jugoslávii vznikl po r. 1945 spisovný makedonský jazyk a právo na sebeurčení je uznáváno, avšak v Bulharsku a Řecku se i oficiálně tvrdí, že makedonský národ i jazyk jsou fikce, a z toho vzniká řada vážných rozporů.

Předmětem našeho článku je situace té části Makedonie, která se stala součástí Bulharska. Obvykle se jí říká Pirinská Makedonie, v Bulharsku se vlivem administrativního dělení ujal název Blagoevgradský kraj.

2. Vyděme ze základních statistických demografických údajů.¹ V r. 1959 žilo na území Blagoevgradska podle oficiálních údajů 292 000 obyvatel. Nejnovější údaje máme z 1. 1. 1965, kdy činil počet obavatel 308 000, což je asi 1/26 celkového počtu bulharského obyvatelstva: přírůstek; o 16 000 osob (= 5,4 %) je na Bulharsku značný, protože sousední Kjustendilsko mělo za stejnou dobu přírůstek ze 194 000 na 198 000 (= 2,0 %) a Pernicko ze 186 000 na 190 000 (= 2,1 %). Lidnatost je na Blagoevgradsku 48 lidí na 1 km² — tedy malá. Vyplývá to z horského charakteru oblasti, protože tu jsou nejvyšší pohoří a tedy mnoho půdy, nevhodné k osídlení. Avšak počet živě narozených je podle oficiálních údajů 22,6 na 1 000 obyvatel, což je na bulharské poměry velmi vysoké (vyšší jen na Kárdžalijaku, všude jinde nižší). Z toho vyplývá předpoklad, že se z Blagoevgradska stěhuje mnoho lidí ven za prací. V minulosti byl tento kraj zásobárnou pracovních sil Sofijska i Pernicka; dnes se patrně odchod lidí dále zvyšuje. Přesné údaje jsou zkráceny zákonem o tzv. žitelstvu, přikazujícím, že

¹ Srov. *Statističeski spravočnik na NR Bŭlgarija* 1965, Sofija 1965; *Balkánské státy, Soubor map „Poznáváme svět“*, Praha 1963.

žádný bulharský občan nesmí měnit domovskou příslušnost k obci z jiných důvodů než výslovně uvedených, čímž se sleduje, aby venkovské obyvatelstvo nepřecházelo masově do měst; proto nám údaj o trvalém bydlišti nerekne vše. Avšak vezmeme-li v úvahu indexy životní úrovně, zjistíme zaostávání Blagoevgradska za bulharským průměrem, srov.

	1952	1956	1960	1963	1964
Bulharsko celkem	100	156	209	405	450
Blagoevgradsko	100	129	232	317	367

Ani průměrná mzda na Blagoevgradsku nedosahuje celobulharského průměru. V r. 1964 činila v bulharském průměru 1 084 leva ročně, na Blagoevgradsku 1 066 leva, zatímco v sousedním Kjustendilsku 1 088 leva, v preferovaném Pernicku 1 315 leva a v Sofii 1 100 leva.

Lze tedy soudit, že lidé z Blagoevgradska odcházejí do oblastí položených severněji, kde je nedostatek pracovních sil a rozvíjejí se dobře placená povolání, zvláště hornictví, hutnictví a strojírenství.

Naopak na Blagoevgradsko, zvláště do krajského města, kde roste průmysl, přicházejí odborníci z jiných krajů. Velmi početná je tu mladá inteligence, většinou původem ze Sofie, která se sem dostává prostřednictvím rozmístovacího řízení a zůstává zde více let, protože v Sofii a v okolí nejsou pro inteligenci místa.

Důsledkem tohoto pohybu je poměrně rychlé stírání místního nářečí a rozlišování hovorových podob spisovného jazyka, tj. forem, běžných kolem Sofie a Perniku. V městě Blagoevgradu není domácí dialekt, popsáný Ch. Stoilovem,² téměř vůbec slyšet. Poněkud jiná je situace v ostatních městech a městečkách — Sandanski, Petrič, Razlog a Goce Delčev. Tam se dialekt stírá podstatně pomaleji. Z menších měst je specifická situace Banska, které vzhledem ke svým historickým tradicím udržuje starobylé nářečí ve velmi zachovalé podobě.

Podle věkového rozvrstvení vypadá situace tak, že muži i ženy do 30—35 let ve městech i na vesnicích užívají výhradně hovorových tvarů spisovné bulharštiny, běžných v celém západním Bulharsku. Jsou to vlastně formy sofijského nářečí, zbavené lokálně omezených prvků a smíšené s některými rozšířenými, zvl. lexikálními jevy východobulharských nářečí. Pokud jde o výslovnost, liší se tato jak od „obvyklé“ spisovné, tj. běžné sofijské výslovnosti, tak od zapsané nářeční; většinou se nepřizvučné samohlásky neredukují, souhlásky se neměkčí až na ty, které jsou měkké i v místním nářečí (viz níže) a na místě sonantního *l* se objevuje všelicos, od [ʎ] až po [ʎ].

U ostatních osob jsou rozdíly podle místa, vzdělání a pohlaví. Ve městech všichni muži užívají nářečních forem jen zcela výjimečně, ženy je míchají se západobulharskými hovorovými tvary, a to čím starší ženy, tím více užívají prvků místního nářečí. Dialekt v čisté podobě ve městech prakticky zaslechnout nelze. Na vesnicích lze slyšet poměrně čisté formy u většiny žen ve věku už asi od 40 let výše (s pochopitelnými místními a individuálními rozdíly), což je dnes v bulharských poměrech rarita, protože v jiných krajích Bulharska je čistý dialekt omezen na nejstarší gene-

² Srov. Ch. Stoilov, *Gornodžumajski govor, Sbornik za narodni umotvorenijsa* 20, 1904, s. 33n

raci. I u mužů je na Blagoevgradsku, na rozdíl od jiných krajů, odlišná situace: nářeční rysy si uvědomují, avšak normálně jich neužívají, pokud k tomu nejsou vybídnuti. Jsou-li vyzváni, používají dialektu v podobě, dosti blízké té, která je zapsána ve starších pracích dialektologů.³

Na Blagoevgradsku je aktivní znalost nářečí poměrně běžnější než v jiných krajích Bulharska s výjimkou Rodop: jinde je živé prakticky jen u příslušníků nejstarší generace, zde i u mladší, i když ta nářečí neuvádá běžně.

3. Spisovná makedonština vznikla na základě nářeční skupiny západomakedonské, speciálně nářečí okolí Velese a Prilepu, v němž je zaznamenáno nejvíce folklórních památek. Avšak nářečí Blagoevgradska mají blízko k nářečím východomakedonským, tvoříce přechod od nich k nářečím bulharským. Jde o několik nářečí, typologicky dost rozrůzněných.⁴ Pokusíme se proto konfrontovat stav, zjištěný dnes, se zápisy z minulosti a s oběma spisovnými normami, makedonskou i bulharskou.

Základní bulharskou nářeční isoglosou ve vokalizmu je tzv. jaťová hranice, oddělující západobulharské dialekty od východobulharských. Její důležitost tkví v tom, že je s ní svázán vývoj korelace měkkosti a redukce nepřízvučných samohlásek, takže hranice odděluje nářečí dvou historicky vyhraněných strukturních typů. Ve východním Bulharsku, kde se za určitých podmínek $\bar{\tau} > 'a$, rozvinula se korelace měkkosti souhlásek a mohlo dojít k rozvoji redukce samohlásek; v západním Bulharsku, kde je ve všech pozicích $\bar{\tau} > e$, nebyly podmínky k udržení korelace měkkosti a vzniku redukce nepřízvučných samohlásek.⁵ Důležité je, že tato isoglosa probíhá napříč Blagoevgradskem a odděluje obce na východě, v povodí řeky Mesty, od obcí na západě, v povodí řeky Strumy. Musíme proto vokalizmus obou těchto celků probrat samostatně.

V okolí Razlogu, který leží ve východní skupině, pozorujeme ještě další zvláštnost: $\bar{\tau}$ v přízvučných pozicích, kde se mění v e , se vyslovuje široce — [é], na rozdíl od nepřízvučné pozice, kde se vyslovuje jako normální [e]. Tato výslovnost se přesně zachovává, i když bulharští fonetické zjistili rozdíly v artikulaci podle obcí.⁶ Pozorovaný jev je charakteristický i pro jiná bulharská nářečí poblíž jaťové hranice, jde o archaismus na území, kam nedoběhly všechny tendence centrálního vývoje východobulharského nářečního typu.

Vývoj jerů a nosovek na Gocedelčevsku přesně odpovídá stavu spisovné bulharštiny a východobulharských nářečí: $\bar{d}\bar{\tau}n\bar{\tau} > [den']$, $\bar{s}\bar{\tau}n\bar{\tau} > [san']$, $\bar{p}\bar{\tau}\bar{\tau} > [pet']$, $\bar{p}\bar{\tau}\bar{\tau} > [pat']$. Na Razložsku $\bar{\tau} > e$, $\bar{\rho} > e$ jako ve spisovné bulharštině i makedonštině, stejně jako ve většině dialektů obou jazyků, ale $\bar{\tau} > a$, $\bar{\rho} > a$; $\bar{s}\bar{\tau}n$, $\bar{z}\bar{\tau}p$, $\bar{r}\bar{\tau}k\bar{\tau}$, $\bar{p}\bar{\tau}t$. Změna $\bar{\rho} > a$ odpovídá stavu spisovné makedonštiny, $\bar{\tau} > a$ je specifická změna jihozápadních bulharských dialektů v některých pozicích. Někdy se v razložském dialektu $\bar{\tau} > o$, které se v nepřízvučné poloze redukuje v u , podobně jako ve východobulharských dialektech, např. $\bar{p}\bar{\tau}s\bar{o}k$, $\bar{p}\bar{\tau}t\bar{o}k$, ale $\bar{v}\bar{o}s\bar{u}k$ (< $\bar{v}\bar{o}s\bar{\tau}k\bar{\tau}$), $\bar{k}r\bar{o}t\bar{u}k$ (< $\bar{k}r\bar{o}t\bar{\tau}k\bar{\tau}$)

³ Ch. Stoilov, o. c.; týž, *Udarenieto v gornodžumajskija govor*, *Izvestija na seminar za slavjanska filologija* 1, 1905, 183—216; N. Aleksiev, *Razložkijat govor*, *Makedonski pregled* 6, 1931, kn. 1, s. 91—124; K. Mirčev, *Neorokopskijat govor*, *Godišnik na Sofijskija universitet — istoriko-filologičeski fakultet*, 32, 1936, s. 134 aj.

⁴ Podrobný popis a klasifikaci podal S. Stojkov, *Balgarska dialektologija*, Sofija 1962, s. 90—104; zde též cituje starší literaturu. Srov. též B. Vidoeski, *Makedonskije dijalekti vo svetlinata na ligvističnata geografija*, *Makedonski jazik* 13/14, 1962/63, č. 1—2, 87—108.

⁵ Srov. S. Stojkov, *Jatovijat preglas v balgarski ezik*, *Balgarski ezik* 13, 1963, s. 313—332.

⁶ Podle ústního sdělení S. Stojkova.

Změna $\tau > o$ je jev makedonský a objevuje se v různé frekvenci v některých západobulharských dialektech. Redukce $o > u$ je však specifickým systémovým jevem razložského nářečí; obdobný jev, pozorovaný v západomakedonských dialektech, se vyskytuje v jiných slovech a jiných pozicích.

Obyvatelé údolí řeky Strumy mluví nářečím, kde je ve všech pozicích $\tau > e$. Vývoj $\tau > e$, $\varrho > e$ odpovídá oběma spisovným jazykům a většinou jejich dialektů, avšak ve většině případů $\tau > o$ (*son, pesok, petok*) a vždy $\varrho > a$ (*zap, raka*). Jen výjimečně se vyskytuje jihozápadní bulharská změna $\tau > a$, např. *dъsъka > daska, mъchъ > mach*; čím dál k jihu, tím méně je tato střídnice doložena.

Je tedy v nejdůležitějších vokalických změnách spisovné makedonštině nejbližší dialekt údolí Strumy, a to čím dále k jihu, tím bližší spisovným makedonským tvarům; avšak nikde se s nimi nekryje docela. Razložský dialekt je v tomto směru typicky přechodový a gocedelčevský se zhruba kryje se stavem spisovné bulharštiny.

Dnes, hovoří-li kterýkoliv mluvčí nářečím, užívá výhradně uvedených forem: hovoří-li spisovně, užívá střidnic spisovných, i když místo výslovnosti [d] se kromě Gocedelčevska objevují i různé odchylky, zvláště [a] typické pro spisovnou výslovnost na Razložsku.

4. Z konsonantismu je systémově nejzávažnější vývoj měkkosti souhlásek a vývoj sonantních likvid. V gocedelčevském nářečí je stav měkkosti souhlásek stejný jako ve všech dialektech tzv. jihovýchodní (rupské) bulharské skupiny, tj. všechny souhlásky mohou být buď měkké (stojí-li po nich *e, i*) nebo tvrdé (stojí-li po nich *a, â, o, u*), přičemž na konci slova jsou zpravidla měkké (*sol', glat', den', kamen'* apod.). Tento jev se ve spisovné makedonštině ani v jiných makedonských nářečích nevyskytuje.

V razložském dialektu bývají na konci slova měkké jen *l', n'* a *k'*; jiné hlásky jsou tvrdé, tedy proti gocedelčev. [*glat'*] stojí razložské [*glat*]. Nářečí v údolí Strumy, jak vyplývá z předchozího, rozvinutou korelaci měkkosti neznaří; jen *l', n', k', g'* se mohou vyslovovat měkce.

Dialekt okolí Blagoevgradu může mít měkkost před samohláskou, ale nikoli na konci slov. Více na jih, na Petričsku, se měkkost vyskytuje podobně jako na Gocedelčevsku, např. [*sol', fasul', kon'*] apod., avšak jen u zmíněných čtyř souhlásek, *l', n', k', g'*, nikoli u ostatních.

Místo sonantního [l] bylo na celém území Pirinské Makedonie zapsáno [ɾ], např. [*ɾk*] místo [*lk*], [*ɾɛ*] místo [*lɛ*] apod.: v gocedelčevském nářečí se tato výslovnost střídá s [l], všude jinde je ve starších dialektologických publikacích zapsáno výhradně [ɾ]. Tento jev je územně omezen jen na tzv. Pirinskou Makedonii, jinde v Bulharsku ani v Jugoslávii zapsán nebyl. Dnes je tato výslovnost na ústupu, na jejím místě je slyšet [*ɾɛ*], tedy [*ɾɛk, ɛɾɛ, ɾɛnɛ*] jako ve spisovné bulharštině. Výslovnost [l] jako v jiných východomakedonských a západobulharských nářečích je u domácího obyvatelstva výjimečná. Podoba [ol], resp. [o], která podle západomakedonských dialektů vešla do spisovné makedonštiny, není v těchto dialektech známa.

Sonantní [r] se v celé oblasti vyskytuje běžně, stejně jako ve všech makedonských a západobulharských dialektech. V současné době se udržuje, podobně jako v celém západním Bulharsku, výslovnost [ɾr]. Výslovnost [rɾ] je v Pirinské Makedonii velmi řídká.

5. Z morfoloických jevů stojí za pozornost tvary členů maskulin. Na Gocedelčevsku je zapsána forma *-z* pod přízvukem a *-a* bez přízvuku, avšak dnes se obě formy míchají ve všech pozicích. Celé ostatní území Pirinské Makedonie má člen *-o* (v ne-

přizvučné pozici pochopitelně -u); tento tvar mají všechna nářečí na sever odtud až k Botevgradu a Vrace. Důsledně se to udržuje; protože jde o formu, typickou pro širší území než pouhé Razložsko, užívají jí i lidé, kteří se jinak snaží mluvit spisovně, ve víře, že je to tak správně. Pro blagoevgradský dialekt je zapsána ve starší literatuře podoba členu -e po měkkých souhláskách, např. *kon'* — *kon'e*, *kraj* — *kraje* apod.; dnes tento tvar téměř zaniká, — Spisovná makedonština tvar členu -o nezná. Na celém území je jen jeden člen jako ve spisovné bulharštině; trojčlenné tyto dialekty neznají.

Částice pro budoucí čas, v spisovné bulharštině *šte*, v spisovné mak. *k'e*, mají na většině území Pirin. Makedonie tvar *k'e*, doloženo je i *k'i*; jen v některých vesnicích Gocedelčevska se objevuje *š't*, *ši*. Výslovnost *k'e* se dnes udržuje téměř důsledně. Tato výslovnost však není na území Bulharska omezena jen na tento kraj; je ji běžně slyšet na celém jihozápadě, sporadicky až po Pernik.

V morfologických jevech není důležitých rozdílů mezi západobulharskými a makedonskými dialekty; i inventář prostředků je v celé oblasti stejný. Poměrně méně důsledně se užívá forem tzv. nepřímé výpovědi. Na celém území pro osobní zájmeno 1. sg. užívají všichni mluvčí důsledně *ja*, jako v celém západním Bulharsku i východní Makedonii; formu *az*, typickou pro východobulharská nářečí, ani formu *jaz*, běžnou v západní a centrální Makedonii, není v běžném mluveném hovoru slyšet (*az* jen v přísně spisovném projevu). Naproti tomu užívání formy 3. sg. *on*, *ona*, *ono* || *toj*, *t'a*, *to* je značně rozkolísané.

Shrneme-li všechny nejdůležitější rysy klasických nářečních systémů, vidíme, že se spisovnou makedonštinou se kryje vlastně jen tvar částice *k'e* pro budoucí čas a pocho-pitelně všechny tvary, v nichž se celé západní Bulharsko shoduje s Makedonií. V ostatních tvarech se na území Pirinské Makedonie objevuje buď forma zcela osobitá, nebo shoda se spisovnou bulharštinou. Nejvíce se spisovně bulharštině přibližují klasické tvary nářečí na Gocedelčevsku, které svým hláskovým systémem jednoznačně patří do východobulharské skupiny. Razložské nářečí je přechodové; nářečí v údolí Strumy patří svým systémem mezi ostatní západobulharská a východomakedonská.

6. Porovnáme-li dnešní nářeční situaci se stavem v sousedních oblastech Bulharska, jak jsme si ověřili v terénu, zjistíme, že v sousedících krajích severních a severozápadních (Kjustendilsko, Stankedimitrovsko) je přechod ke stavu centrálních bulharských oblastí povlnný. Avšak rozdíl směrem severovýchodním, tj. k Velinogradu, Bataku a přílehlým oblastem Rodop, jsou ostré. V sousedství se významně projeví jednak industrializace, jednak turistický ruch a s ním spojený rozvoj služeb. Neměli jsme možnost zjistit osobně situaci na východ od Pirinské Makedonie — v okolí Dospatu. Podle informací dialektologů Bulharské akademie věd se tam nářečí poměrně dobře drží, což je dáno komunikační odlehlostí krajiny. Stejně je tomu v centrálních Rodopech.⁷

Na Kjustendilsku a Stankedimitrovsku aktivně užívá dialektu i střední a dokonce mladší generace, avšak nejde o čisté místní nářečí, nýbrž jeho dosti heterogenní směs s tvary, obvyklými ve vesnicích kolem Sofie a jinde v tzv. „šopaké“ oblasti. Je to důsledek intenzivní výjíždky do zaměstnání, zvláště u mužského obyvatelstva, které se na neděli obvykle vrací domů, zatímco obyvatelé Blagoevgradska, ležícího dále od průmyslových středisek, se buď stěhují trvale, nebo se nevracejí tak často. —

⁷ Podle ústních sdělení M. Mladenova, T. Kostovové a S. Kabasanova.

Pro Kjustendilsko, které je samo o sobě bohatě nářečně diferencováno,⁸ jsou navíc charakteristické různé kombinace dialektismů jednotlivých podřečí u téhož mluvčího.

7. Politika každého státu vůči národnostním menšinám by měla respektovat historicky vzniklé rysy jejich národnostního vědomí, podmíněné konkrétními životními podmínkami. Proberme proto otázku, jak se nářeční situace promítá v regionálně-národnostním povědomí obyvatel Pirinské Makedonie v porovnání k obyvatelům sousedních oblastí.

V letech 1913—1944 byla tato oblast správně přiřčena k Bulharsku a ve školách vyučováno bulharštině. Rovněž druhou světovou válku prožili obyvatelé této oblasti jako bulharští státní příslušníci, a to jak v řádné armádě, tak mezi bulharskými partyzány. Do toho přišel r. 1946, kdy byli všichni zdejší obyvatelé příkazem shora prohlášeni za Makedonce a do škol administrativně zavedena makedonština. Po roztržce s Jugoslávií v r. 1948 došlo, opět direktivně, k náhradě makedonštiny bulharštinou. Tyto dvě reformy, provedené necitlivě, dost zkomplikovaly národnostní vědomí lidí a daly mu zčásti politické pozadí. Vědomí národnosti příslušnosti bylo zatlačeno, stalo se podtextem poměru příslušného jedince k vedení státu.

Rozhodující vliv však měl nepochybně ekonomický vývoj v padesátých letech. Přirozený odchod zdejšího obyvatelstva za prací a příchod inteligence ze Sofie značně zesílil kontakty s ostatním Bulharskem. Lidé stále zřetelněji pocífovali důsledky ekonomických vazeb, to vedlo ke stírání nářečí a slení vědomí příslušnosti k bulharskému celku. Že se však toto vědomí prosazovalo jinak, tj. méně výrazně než v sousedních oblastech, dosvědčuje dobrá aktivní znalost nářečí i u mladších vrstev a patrná snaha po zachování jeho čisté podoby v mluvě starších lidí. Na lidech z Blagoevgradska — v protikladu k obyvatelstvu sousedních oblastí — je vidět, že jim na nářečí záleží.

Lidé sami sebe nazývají „Makedonci“; pojem „Makedonec“ však chápou nikoliv jako označení národnosti v protikladu k pojmu „Bulhar“, ale jako příslušnost ke kraji, tedy v protikladu k pojům „Šop“, „Rodopčanin“, „Trakijec“ apod. Důležité je připomenout, že i obyvatelé jiných vesnic Kjustendilaka a Štankedimitrovska, patřícího po r. 1878 k Bulharsku, se považují za Makedonce a nikoliv za Šopy; toto povědomí je už starší.⁹ Z toho plyne, že území vymezení „makedonského vědomí“ v Bulharsku není dáno ani užíváním jistého spisovného jazyka (tedy situací z let 1945—1948), ani hranicemi z r. 1878, ale že je mnohem starší, a že je to vědomí od původu regionální, v protikladu k vědomí bulharskému, majícímu odedávna ráz vědomí národnostního.

8. Z popsaného plynou následující závěry:

Obyvatele Blagoevgradska není možno považovat z hlediska Bulharska za příslušníky klasické národnostní menšiny. Jejich dialekt je příliš blízký bulharštině a kromě toho je na ústupu, takže nahrazovat spisovnou bulharštinu ve funkci úředního jazyka spisovnou makedonštinou by bylo za dnešní situace násilné a neodpovídalo by to vědomí a cítění lidí. Je třeba respektovat vývoj po r. 1913, který byl zde odlišný od Jugoslávie i Recka. Jiná situace by nastala vznikem původně plánované balkánské federace, jak soudil G. Dimitrov; pro ni však dnes nejsou ani politické, ani ekonomické podmínky.

Avšak ani v letech 1945—1948 nebyly podmínky pro zavádění spisovné makedonštiny, zejména pro zavádění administrativní. Ti, kteří to dopustili, zapoměli, že tento

⁸ Srov. I. Umlenski, *Kjustendilskijat govor*, Sofija 1965.

⁹ Srov. zejména J. Ivanov, *Severna Makedonija*, Sofija 1906.

kraj procházel v letech 1913—1944 jiným vývojem než ostatní Makedonie, a že proto vztah obyvatelstva k novému jazyku bude zde jiný. Snad právě proto nebyly dočasně všechny momenty, a v důsledku špatného provádění dobře míněné snahy se rozdíly Pirinské Makedonie od ostatní Makedonie prohloubily. Proto zejména dnes nemůžeme souhlasit s tím, že se někdy situace jugoslávské Makedonie implikuje do Bulharska nebo naopak situace v Bulharsku implikuje na Jugoslávii.

Bude-li vnitřní stěhování pokračovat jako dosud, mohli bychom se i dočkat setřetí dalších rozdílů mezi Pirinskou Makedonií a ostatními kraji západního Bulharska. To však nastane jen tehdy, nevzniknou-li chyby v územním plánování, které by lidé pociťovali jako lokální diskriminaci. Jakmile by pokračovalo na Blagoevgradsku nižší tempo růstu životní úrovně, zvláště v protikladu k sousednímu Pernicku, projevilo by se to v nespokojenosti lidí. Potom by byly vytaženy i centrifugální názorové snahy, a vědomí menšiny by přerostlo ve vědomí její méněcennosti.

Můžeme tedy usoudit, že budoucnost rozhodne, která z několika protichůdných tendencí převládne. Situace nářečí sama o sobě nedává podklad k politickým snahám a cílům žádného ze směrů.

ЯЗЫКОВЫЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ В ПИРИНСКОЙ МАКЕДОНИИ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА НАЦИОНАЛЬНУЮ ПОЛИТИКУ БОЛГАРИИ

На основе личных наблюдений автор дает обзор современного разговорного языка т. наз. Пиринской Македонии, т. е. Благоевградской области Болгарии. Хотя в результате развития индустрии появляется довольно сильное перемещение населения в соседние области и из них сюда, диалект в значительной степени сохраняется в активном сознании даже и молодых людей. Некоторые его черты исчезают за счет общезападно-болгарских и литературных форм. Сохраняется разделение области в 4 типологически довольно разнообразные, диалектные группы, записанные в языковедческой литературе. Из анализа вытекает, что с языковой точки зрения Пиринская Македония постоянно приближается состоянию других областей Болгарии.

1000